

Vlaams
Parlement

stuk **1945** (2012-2013) – Nr. 1
ingediend op 15 maart 2013 (2012-2013)

Gedachtewisseling

over de veldtekening
van het Vlaamse middenveld Kinderrechten

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door mevrouw Els Kindt

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Philippe De Coene.

Vaste leden:

de heer Paul Delva, mevrouw Els Kindt, de heren Johan verstreken, Veli Yüksel;
de heren Johan Deckmyn, Chris Janssens, Wim Wienen;
de heren Jean-Jacques De Gucht, Jo De Ro;
de heren Philippe De Coene, Chokri Mahassine;
mevrouw Danielle Godderis-T'Jonck, de heer Marius Meremans;
de heer Jurgen Verstrepen;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

de dames Vera Jans, Tinne Rombouts, de heer Johan Sauwens, mevrouw Katrien Schryvers;
de heren Frank Creyelman, Jan Penris, Wim Van Dijck;
de heren Peter Gysbrechts, Bart Tommelein;
mevrouw Yamila Idrissi, de heer Jan Roegiers;
de heren Wilfried Vandaele, Kris Van Dijck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Luckas Van Der Taelen.

INHOUD

I.	Inleiding en toelichting van het onderzoek	4
1.	Schets van het internationaal rechterlijk kader door professor Jaap Doek, Universiteit Leiden.	4
2.	Toelichting van de aanpak van het onderzoek door mevrouw Kartika van der Zon, Universiteit Leiden.....	5
3.	Uiteenzetting van de conclusies en de aanbevelingen van het onderzoek door professor Marielle Bruning, Universiteit Leiden.....	6
II.	Reflecties bij de veldtekening.....	6
1.	Uiteenzetting door de heer Didier Reynaert, lector Hogeschool Gent	6
2.	Reflecties door professor Wouter Vandenhole, Universiteit Antwerpen..	8
III.	Vragen en bedenkingen van de commissieleden en antwoorden van de sprekers	9
	Gebruikte afkortingen	13

Op verzoek van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media gaf de heer Pascal Smet, Vlaams minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel, de opdracht aan de Universiteit van Leiden voor een veldtekening van het Vlaamse middenveld Kinderrechten. Het doel van dit onderzoek is om de actoren van het kinderrechtenveld in Vlaanderen beter in beeld te brengen en duidelijk te maken wie welke rol moet vervullen binnen een efficiënter werkend kinderrechtenveld.

Op 19 februari 2013 organiseerde de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een gedachtewisseling over de resultaten van de veldtekening. Professor Jaap Doek, mevrouw Kartika van der Zon en professor Marielle Bruning van de Universiteit Leiden voerden het onderzoek uit en lichtten het toe. Professor Jaap Doek was van 1999 tot 2007 lid van het VN-comité voor de Rechten van het Kind. In de periode 2001-2007 was hij voorzitter.

De heer Didier Reynaert, lector Sociaal Werk aan de Hogeschool Gent, en professor Wouter Vandenhoele, verbonden aan de Unicefstoel Kinderrechten aan de Universiteit Antwerpen, gaven aansluitend hun reflecties over hoe de toekomst voor het kinderrechtenslandschap in Vlaanderen eruit kan zien.

I. INLEIDING EN TOELICHTING VAN HET ONDERZOEK

1. Schets van het internationaal rechterlijk kader door professor Jaap Doek, Universiteit Leiden

Er waren drie elementen in de opdracht: een analyse van het middenveld Kinderrechten in Vlaanderen, een toetsing van de taken van het middenveld aan het internationaal rechterlijk kader en het formuleren van concrete aanbevelingen aan de Vlaamse overheid over het adequaat functioneren van het middenveld.

De discussie over de rol en de taken van het middenveld kan niet los gezien worden van het internationaal rechterlijk kader.

In internationale mensenrechtenverdragen, inclusief het Verdrag voor de Rechten van het Kind, komen geen expliciete bepalingen voor met betrekking tot de rol van de ngo's en het middenveld. De meeste verdragen maken zelfs geen melding van een middenveld, ngo's of civil society. Slechts twee verdragen, namelijk het Kinderrechtenverdrag en het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap maken melding van de term 'other competent bodies' en hun adviserende rol aan het Kinderrechtencomité.

Pas in 1990 was er in de verklaring van de voorzitters van de mensenrechtencomités uitdrukkelijk aandacht voor het belang van het betrekken van middenveldorganisaties. De rol van het middenveld was toezicht houden en de mensenrechtencomités van aanvullende informatie voorzien.

De taken van het middenveld op het nationale niveau kunnen in belangrijke mate gekoppeld worden aan de taken die zij internationaal hebben, namelijk de bevordering van de implementatie van de rechten van kinderen door rapportage aan kinderen- en mensenrechtencomités en het toezicht op de naleving van de rechten in een bepaald land.

In de afgelopen twintig jaar was er een enorme groei van kinderrechtenorganisaties in vele van de 193 landen die het verdrag hebben geratificeerd. Sommige van die organisaties waren al actief op het gebied van het welzijn van kinderen en bekeken hun activiteiten opnieuw in het kader van kinderrechten. Er zijn ook nieuwe organisaties opgericht om de naleving van kinderrechten te bevorderen, of om op een onafhankelijke manier toezicht te houden op de naleving van het verdrag.

De activiteiten van het middenveld Kinderrechten bestaan in veel landen uit ‘advocacy’ en ‘service delivery’. Met de term ‘advocacy’ bedoelt men algemene educatieve campagnes, informatieverbreiding in scholen en verenigingen over de inhoud van het verdrag, bewustwording, voorlichting en het signaleren van tekortkomingen. Service delivery betekent het verlenen van diensten. Bepaalde organisaties hadden al een geschiedenis van dienstverlening zoals gezondheidszorg of pleegzorg. Nieuwe initiatieven sinds de ratificatie van het Kinderrechtenverdrag zijn diensten zoals de kindertelefoon of kinderrechtswinkels. De taken en rollen van deze organisaties in het middenveld in Vlaanderen zijn vooral bewustwording, het signaleren van tekortkomingen van het verdrag en het creëren van nieuwe voorzieningen die kinderen de mogelijkheid bieden om over hun rechten te praten.

2. Toelichting van de aanpak van het onderzoek door mevrouw Kartika van der Zon, Universiteit Leiden

De onderzoeksopdracht was om de actoren van het middenveld Kinderrechten in Vlaanderen en hun rollen in kaart te brengen. Mevrouw *Kartika van der Zon* schetst ter vergelijking de situatie in Nederland. Daar bestaat de Kinderrechtencoalitie uit 9 organisaties en 1 adviesorganisatie. In Vlaanderen zijn er 13 kernleden, 14 ondersteunende leden en 7 kinderrechtenorganisaties. Van deze 34 kinderrechtenorganisaties hebben de onderzoekers de jaarverslagen, de websites en de statuten bekeken.

Om de activiteiten te ordenen, baseerden de onderzoekers zich op de acht clusters zoals gedefinieerd door het VN-comité voor de Rechten van het Kind. Deze clusters omvatten de rechten van het Kinderrechtenverdrag. De algemene toepassingsmaatregelen – of de maatregelen die de lidstaten moeten nemen ter bevordering van kinderrechten in hun land – vormen de eerste cluster. Ten tweede is er de definitie van het kind of het idee dat alle personen jonger dan achttien jaar, kind zijn en onder het Kinderrechtenverdrag vallen. De algemene beginselen vormen de derde cluster. Dat zijn artikel 2 (het recht om niet gediscrimineerd te worden); artikel 3 (het belang van het kind is een eerste overweging); artikel 6 (het recht op leven en ontwikkelen) en artikel 12 (de participatie van het kind). Een vierde cluster zijn de burgerrechten en vrijheden (met onder andere het recht op een naam en een nationaliteit en het recht om niet van je vrijheid beroofd te worden). Ten vijfde is er de cluster ‘gezinssituatie en alternatieve zorg’. Dit betekent dat kinderen recht hebben op een thuis, of anders op alternatieve zorg. Een zesde cluster gaat over handicap, algemene gezondheidszorg en welzijn. De zevende cluster omvat rechten op het gebied van onderwijs, ontspanning en culturele activiteiten. Tot slot is er cluster acht met de bijzondere beschermende maatregelen voor bijvoorbeeld vluchtelingenkinderen.

De activiteiten van de organisaties werden onderverdeeld in deze clusters. Het resulterende schema geeft een idee welke activiteiten georganiseerd worden binnen welke clusters. Zo maakten de onderzoekers een eerste schets van het Vlaamse middenveld op basis van jaarverslagen en websites.

De onderzoekers wilden ook weten hoe de organisaties samenwerken met elkaar en met overheden, en waar er lacunes en overlap waren. Daarom werd overlegd met tien vertegenwoordigers van het middenveld. De andere vertegenwoordigers ontvingen een enquêteformulier met de vraag naar de onderlinge samenwerking en die met de overheid.

Op basis van het deskonderzoek, de enquête en de interviews zijn de eerste conclusies opgesteld, die getoetst werden in een bijeenkomst van experts. Dat resulteerde in het eindrapport met de eindconclusies en de aanbevelingen.

3. Uiteenzetting van de conclusies en de aanbevelingen van het onderzoek door professor Marielle Bruning, Universiteit Leiden

In Vlaanderen werken heel wat organisaties rond het thema ‘kinderrechten’. Toch is er niet veel sprake van overlap. Professor *Marielle Bruning* wijst erop dat verschillende organisaties rond dezelfde thema’s actief zijn, maar dat ze hun rollen duidelijk afgebakend hebben. Slechts op twee punten hebben de onderzoekers mogelijk overlap gezien. Er zijn namelijk twee databanken inzake kinderrechten, één bij KeKi en één bij de Kinderrechtencoalitie. Beide organisaties gaven aan dat ze een andere doelgroep bedienen met een andere soort databank. De andere mogelijke overlap is dat zowel Child Focus als ECPAT zich richten op de preventie van seksuele uitbuiting.

Voor de bepaling van de lacunes baseerden de onderzoekers zich op de aanbevelingen van het VN-comité aan Vlaanderen en België, en op de mening van de ngo’s zelf over wat er beter kan. Thema’s als vreemdelingenkinderen, kinderen in detentie, schoolverlaters, jeugdzorg en jeugdstrafrecht zijn vandaag onderbelicht. Lobbyactiviteiten worden het minst verricht. Veel organisaties zijn bezig met participatie in Vlaanderen. Hier is meer samenwerking mogelijk.

In tegenstelling tot de situatie in Nederland, hebben veel van de organisaties in Vlaanderen een subsidierelatie met de Vlaamse of federale overheid. Ze kunnen minder flexibel inspelen op actuele thema’s vanwege de afspraken over de te behandelen onderwerpen. Kinderrechtenorganisaties zouden op zoek kunnen gaan naar particuliere fondsen. Een extra voordeel is dat ze op die manier hun product moeten verkopen en duidelijk maken wat ze doen en waar ze voor staan. Een andere mogelijkheid is om organisaties een beperkt bedrag te geven zonder dat vooraf vastgelegd wordt aan welke thema’s dat moet worden besteed.

De samenwerking tussen kinderrechtenorganisaties in Vlaanderen functioneert zeer goed. De Kinderrechtencoalitie heeft een centrale regiefunctie. Het is belangrijk dat deze organisatie onafhankelijk als zelfstandige vzw bestaat.

Een sterkere bundeling van krachten kan op de thema’s waar nu nog te weinig aandacht naartoe gaat. Het initiatief tot samenwerking moet bij de organisaties zelf liggen. De afdeling Jeugd van de Vlaamse overheid kan de samenwerking stimuleren door bepaalde projectsubsidies slechts open te stellen voor organisaties die samen een project willen starten.

De Vlaamse overheid moet blijven vasthouden aan het systeem van meerjarige financiering. Dit biedt meer garantie op een zekere continuïteit in de programma’s van kinderrechtenorganisaties.

Het jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen zou een scherpere visie kunnen formuleren ten aanzien van de rollen en taken van het middenveld.

II. REFLECTIES BIJ DE VELDTEKENING

1. Uiteenzetting door de heer Didier Reynaert, lector Hogeschool Gent

De heer *Didier Reynaert* baseert zijn reflecties op zijn eigen ervaringen in de kinderrechtenwereld en zijn doctoraatsonderzoek naar de kinderrechtenbeweging in Vlaanderen.

Vlaanderen kan trots zijn op zijn unieke kinderrechtenlandschap, zowel op het gebied van het georganiseerde en actieve middenveld als op het gebied van het beleidsinstrumentarium om een kinderrechtenbeleid te voeren.

De grootste verdienste van het kinderrechtenlandschap is dat het de belangen van kinderen in beeld heeft gebracht, waardoor deze expliciet in het beleid kunnen worden betrokken. De kinderrechtenbeweging heeft eveneens het actorschap en de handelingsbekwaamheid

van kinderen beklemtoond. Er wordt vandaag erkend dat kinderen ook een stem hebben wanneer het gaat over het uittekenen van een jeugdbeleid. Dat heeft zonder enige twijfel bijgedragen aan de versterking van de maatschappelijke positie van kinderen en jongeren in onze samenleving.

De heer Reynaert maakt bij deze ontwikkelingen een paar kanttekeningen, die van belang zijn in de verdere oriëntering van een kinderrechtenbeleid in Vlaanderen.

Ten eerste pleit hij ervoor om kinderrechten niet in een sector vast te leggen, met te onderscheiden taken voor verschillende organisaties. De tendens naar versectorisering is niet specifiek voor het maatschappelijk middenveld Kinderrechten. Ook andere maatschappelijke thema's zoals duurzame ontwikkeling of armoede worden opgesloten in aparte beleidssectoren. Dit is waarschijnlijk te begrijpen vanuit een mobiliserend of activistisch gezichtspunt. Om deze thema's enig maatschappelijk en beleidsmatig draagvlak te geven, is het van belang ze te institutionaliseren door ze te vertalen naar beleidsinstrumenten of door het oprichten van organisaties die de aandacht voor die thema's consolideren. Dit gebeurt vaak in afwachting van een ruimer maatschappelijk draagvlak voor deze thema's.

Het streven naar institutionalisering zorgde voor een rijk en divers kinderrechtenlandschap, dat echter jammer genoeg zeer ondoorzichtig is. Deze vaststelling is des te pertinent vanuit het perspectief van de cliënt of gebruiker. Het is voor een minderjarige niet duidelijk tot welke organisatie hij of zij zich het best kan richten, met name tot de kinderrechtswinkel, het JAC, Teleonthaal voor jongeren, Awel, het KRC of de JO-lijn. Professionals hebben een goede uitleg over wat de verschillende kanalen onderscheidt. Voor kinderen en jongeren zelf die op zoek zijn naar een antwoord op hun vraag, maakt dat onderscheid niet uit. De heer Reynaert twijfelt eraan of het kinderrechtenlandschap vandaag voldoende toegankelijk is voor minderjarigen. Vandaar dat hij het initiatief toewijst van het KRC, samen met de kinderrechtswinkel, het JAC en Awel, om een gemeenschappelijk portaal voor jongereninformatie te ontwikkelen, met een centrale plaats voor kinderrechten.

De heer Reynaert geeft nog een voorbeeld. In 2003 werd het JOP opgericht om het jeugdonderzoek in Vlaanderen te coördineren. In 2010 werd KeKi opgericht. Beide onderzoekplatformen hebben verschillende taken, maar werken beide met gegevens, verkregen uit wetenschappelijk onderzoek. Wie op zoek is naar onderzoek over kinderen en jongeren, is niet geïnteresseerd of KeKi dan wel JOP die informatie aanbiedt. Om maximaal synergieën te genereren, zetten deze platformen samenwerkingsverbanden op, die gerust verder mogen groeien.

Het landschap is vanuit het perspectief van de gebruikers te weinig transparant. Er zijn in het recente verleden pogingen ondernomen om de toegang tot de informatie over kinderrechten te verbeteren, zoals bijvoorbeeld het TJK. De gesprekken waarin gezocht wordt naar afstemming verlopen niet altijd even gemakkelijk, maar blijven noodzakelijk. Het zou zinvol zijn om samen verder na te denken over de vraag hoe deze processen verder kunnen worden ontwikkeld. Kinderrechten moeten een perspectief bieden om naar de leefsituatie van kinderen en jongeren te kijken, over de beleidsdomeinen heen. Te vaak worden kinderrechten enkel verbonden met het jeugd- en kinderrechtenbeleid.

Wat maakt de essentie uit van een kinderrechtenperspectief en hoe kan die vertaald worden in een Vlaams beleid voor kinderen en jongeren? Als gevolg van de grote aandacht die de voorbij decennia is gegaan naar de organisatorische en bestuurlijke kant van het kinderrechtenverhaal, is de aandacht te veel afgeleid van de essentiële vraag wat kinderrechten betekenen in concrete situaties.

In zijn doctoraatsonderzoek van 2012 heeft de heer Reynaert gewezen op de noodzaak van een kritische reflectie over kinderrechten. Er is behoefte aan een inhoudelijke discussie

over hoe men kinderrechten ziet in diverse beleidsdomeinen. De heer Reynaert geeft een aantal aandachtspunten weer.

Ten eerste mag het kinderrechtenverhaal niet in de val trappen van de juridisering. Uiteraard is de juridische vertaling van kinderrechten een essentieel instrument in de vormgeving van praktijken die zich beroepen op kinderrechten. Maar wanneer men het recht in zijn juridische betekenis inroept om het samenleven vorm te geven, dan moet men alert zijn voor contraproductieve effecten. De heer Reynaert verwijst in dit verband naar de Lauwecassus, waarin een individueel recht op spel wordt ingeroepen om de discussie aan te gaan over de betekenis van de publieke ruimte. Samenleven in de publieke ruimte vraagt een engagement om te zoeken hoe verschillende belangen met elkaar kunnen worden verzoend. Het gaat over een gedeelde verantwoordelijkheid, eerder dan het trachten het grote gelijk te halen door een rechtsregel te laten afdwingen.

Een tweede aandachtspunt is de tendens naar de responsabilisering van kinderen. Door de erkenning van participatierechten en de handelingsbekwaamheid van kinderen en jongeren, worden ze op diverse domeinen van het maatschappelijk leven erkend als medeactor. Dat is een belangrijke verdienste van de kinderrechtenbeweging. Maar door die evolutie wordt de autonomie van jongeren steeds vaker begrepen als een individuele verantwoordelijkheid. Men ziet dat zeer sterk op het domein van de maatschappelijke reactie op jeugddelinquentie, met een pleidooi voor het installeren van een jeugdsanctierecht, of recentelijk in de discussie over overlast. Maatschappelijke problemen worden aldus verengd tot veiligheidsproblemen. Dat is een eenzijdige en onvolledige benadering van het concept 'verantwoordelijkheid'. Jongeren moeten volwaardig deel kunnen uitmaken van de publieke ruimte en daarin jong kunnen zijn zonder dat daarbij het minste gedrag als overlast wordt bestempeld.

Met deze aandachtspunten wil de heer Reynaert aantonen dat men kinderrechten op verschillende manieren kan begrijpen en dat beleidsmakers aandacht moeten hebben voor hoe ze dit perspectief zien.

Vanuit wetenschappelijk onderzoek zijn er weinig empirische gegevens over hoe kinderrechten doorwerken in concrete praktijken. Zo zijn er sinds 2004 het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en het Participatiedecreet in het onderwijs. Maar hoe werken kinderrechten in die concrete praktijken door? Dragen deze decreten bij aan een respectvolle omgang met kinderen? Onderzoeksmatig is er nog veel werk aan de winkel. Deze inhoudelijke discussies zijn noodzakelijk. De heer Reynaert hoopt dat men, na het afronden van de veldtekening en de discussie over de organisaties en taken, het debat over kinderrechten kan brengen naar de inhoudelijke discussie over de vraag hoe kinderrechten een hefboom kunnen zijn voor de verdeling van maatschappelijke goederen met het oog op een grotere gelijkheid in de samenleving.

2. Reflecties door professor Wouter Vandenhole, Universiteit Antwerpen

Professor *Wouter Vandenhole* heeft in een artikel in het TJK een aantal bedenkingen geformuleerd over de veldtekening en het huidige kinderrechtenveld.

In deze presentatie is het zijn bedoeling om aanknopingspunten aan te reiken voor het denkkader waarbinnen de hervorming van het kinderrechtenveld kan gebeuren.

Een eerste uitgangspunt is dat Vlaanderen koploper is inzake kinderrechten. Ook het middenveld heeft dit mee uitgebouwd. Vlaanderen is een model voor tal van landen in Europa en daarbuiten.

Een tweede punt is dat kinderrechten mensenrechten van kinderen zijn. Kinderrechten gaan niet over willekeurige aanspraken van kinderen, maar wel over fundamentele rechten

verbonden met menselijke waardigheid. Daar moet de focus liggen. Kinderrechten gelden ook voor kinderen en jongeren die maatschappelijk niet goed liggen, net als mensenrechten ook gelden in strafzaken voor volwassenen.

Het doel van de reflectie over de hervorming moet de versterking van het veld zijn. ‘Het veld’ is niet enkel de ngo’s, maar ook andere actoren zoals het KRC, universiteiten, hogescholen en administraties. Een dergelijke oefening kan pas succesvol zijn binnen een veilig klimaat, waarbij het einddoel niet is om het veld in te krimpen. Het veld moet hierin inspraak en verantwoordelijkheid krijgen.

Wat zijn de uitdagingen? Er kan beter samengewerkt worden. Er is een betere rolverdeling denkbaar. De verandering van de maatschappelijke context stelt nieuwe uitdagingen voor de taken en rollen, bijvoorbeeld met betrekking tot sociaal-economische thema’s.

Wie voert de regie in de hervorming van het veld? Er kan gedacht worden aan de Kinderrechtencoalitie voor de regie over de ngo’s. Over het hele veld kan een actor zoals het KRC de regie voeren.

De literatuur over mensenrechten beschrijft twee hoofdfuncties voor de actoren: enerzijds de bescherming en de monitoring en anderzijds de bevordering, de kennisverspreiding en het lobbywerk. Die twee opdrachten moeten geschraagd zijn door onderzoek en professionele vorming.

Efficiëntie en effectiviteit zijn belangrijke spelregels voor elke hervorming. Maar ook de complementariteit en de alomvattendheid zijn belangrijk om de nieuwe uitdagingen binnen de bestaande middelen te kunnen aangaan.

III. VRAGEN EN BEDENKINGEN VAN DE COMMISSIELEDEN EN ANTWOORDEN VAN DE SPREKERS

De heer *Chokri Mahassine* bedankt de sprekers voor hun toelichting. Hij vindt het belangrijk zich goed te informeren over de staat van het terrein voor beslissingen te nemen. Het onderzoek is daarom een zeer interessante inventaris.

Het aantal ngo’s oogt indrukwekkend. In het onderzoek somt professor Doek 34 organisaties op. In de studie staat ook een overzicht van de ervaringen in andere landen. Verscheidene landen hebben meer dan 10 ngo’s. In Duitsland zijn er bijvoorbeeld 40, voor een inwonersaantal dat vijftien keer hoger is dan in Vlaanderen. In Nederland zijn er 9. In verhouding met andere landen zijn er in Vlaanderen zeer veel ngo’s.

Er zijn een aantal domeinen waarop de kinderrechtenorganisaties niet actief zijn. Een van de lacunes is het thema ‘vreemdelingenkinderen’. Zou het kunnen dat andere organisaties die zich niet met kinderrechten op zich bezighouden, toch actief zijn op dit terrein, zoals bijvoorbeeld Vluchtelingenwerk Vlaanderen? In hoeverre worden de genoemde lacunes opgevuld door andere niet-typische kinderrechtenorganisaties?

Professor Doek maakt in de studie een onderscheid tussen soorten van activiteiten van ngo’s: van voorlichting tot actie en campagne. Wordt deze indeling internationaal gebruikt? Wat is het verschil tussen lobby, actie of campagne? Is het bijstaan van kinderen in het algemeen een taak van de ngo’s? Wat is het verschil tussen het bevorderen van participatie en het stimuleren van zelfontplooiing?

De studie beschrijft dat het middenveld sterk afhankelijk is van financiering door de Vlaamse overheid. De heer Mahassine vermeldt cijfers over de subsidiëring: 27 organisaties zijn lid van de Kinderrechtencoalitie, slechts 5 ervan krijgen middelen via het decreet Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleid. Bestaat er een overzicht van de organisaties die in

de studie zijn genoemd en via welk kanaal zij worden gesubsidieerd? De afhankelijkheid van de Vlaamse overheid wordt dus wel genuanceerd, in die zin dat het niet alleen de minister van Jeugd is die hierover zeggenschap heeft, maar bijvoorbeeld ook de minister van Welzijn. Het zou interessant zijn hierover meer gegevens te hebben.

De heer Mahassine citeert uit de conclusies van het onderzoek: “Het jeugd- en kinderrechtenbeleid in Vlaanderen zou een duidelijkere visie moeten formuleren ten aanzien van de functie en rollen van het Vlaamse middenveld kinderrechten.”. Dit is een duidelijke boodschap aan het parlement en de minister. Moet deze rol van het middenveld ruimer of beperkter zijn, of op een andere wijze worden ingevuld? In de studie leest de heer Mahassine dat er een duidelijke afbakening bestaat tussen de rollen van organisaties. De organisaties werken goed samen en hun projecten zijn goed op elkaar afgestemd. De overlap en het aantal lacunes zijn beperkt en hebben betrekking op een aantal zeer specifieke domeinen. Zijn deze conclusies niet in tegenspraak? Het middenveld lijkt goed georganiseerd te zijn. Wat is er dan fout met de huidige visie van de overheid?

De beschaving van een land kan men afmeten aan het respect voor kinderrechten. Vlaanderen staat hier aan de top. Toch zijn hervormingen op grote of kleine schaal noodzakelijk. De studie doet een aantal aanbevelingen in algemene termen. De sector en de overheid moeten die nu omzetten in de praktijk. Hervormingen brengen altijd ongerustheid met zich mee. In hoeverre zullen de organisaties de hervormingen als een bedreiging zien? De suggestie over wie de regie neemt, wil de heer Mahassine zeker bekijken. Een strakke regie is noodzakelijk. Waarom ziet professor Vandenhoele die rol niet voor de overheid weggelegd?

De heer Reynaert heeft gesproken over juridisering en responsabilisering. Vindt de spreker de organisatie van het middenveld te complex of onvoldoende georganiseerd om juridisering en responsabilisering tegen te gaan?

De heer *Jo De Ro* bedankt de sprekers voor hun uitgebreide toelichting. Hij benadrukt het belang van de toegankelijkheid van het kinderrechtenveld vanuit het standpunt van het kind zelf, zeker op het gebied van informatieverspreiding. Hiervoor is een bundeling van krachten nodig. De spreker geeft het voorbeeld van het gratis telefoonnummer van de Vlaamse Infolijn. De Vlaamse overheid is op die manier voor elke burger vlot en gratis te bereiken. Is dit een model dat door de ngo's, de overheid of eventueel het KRC kan worden overgenomen voor het domein van de kinderrechten? Kinderen met vragen en problemen moeten via een uniek telefoonnummer of ander kanaal kunnen worden doorverwezen.

Een tweede punt is de juridisering in de samenleving. Een voorbeeld hiervan zijn de GAS-boetes in een aantal steden en gemeenten, zoals reeds behandeld in de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (*Hand. VI.Parl. 2012-13, nr. 108/1*). Preventie van dit fenomeen kan liggen in bemiddeling. Zien de onderzoekers goede praktijken bij het middenveld Kinderrechten?

De heer *Bart Caron* concludeert uit de presentaties dat Vlaanderen een erg rijk middenveld Kinderrechten heeft. Een hervorming moet erop gericht zijn om het middenveld slagkrachtiger en transparanter te maken. De sprekers wezen in hun uiteenzettingen op het belang van complementariteit en allesomvattendheid. Complementariteit is vaak een criterium van de overheid, maar de vraag is ook wat de samenleving wil. Een groter aantal organisaties kan voor een verrijking zorgen, ook voor het maatschappelijke debat. Er is bovendien een minimum aan schaalgrootte van medewerkers en middelen nodig om te komen tot een efficiënte en effectieve werking.

De hervorming van het middenveld Kinderrechten is een proces van lange adem. Hierbij is een goede regie nodig. Is dit een opdracht voor de overheid, of moet de overheid enkel de strategische doelen uittekenen of voor subsidiemechanismen zorgen? Zijn er natuurlijke

leiders binnen het middenveld, zoals het KRC, de Kinderrechtencoalitie of andere spelers? De overheid kan rollen en taken afbakenen, grenzen bepalen of via subsidies prioriteiten stellen – alhoewel in Vlaanderen voor dat laatste geen dergelijke beleidscultuur is. De rijkdom, die het gevolg is van bottom-upinitiatieven uit de sector zelf, mag niet verloren gaan. Er moet een zekere ordening komen, maar zonder die rijkdom weg te halen en zonder het veld helemaal overheidsgestuurd te maken.

De heer Caron vindt het boeiend dat een aantal thema's uit het kinderrechtenveld, zoals vreemdelingenkinderen, nog onderbelicht zijn. Dit kan een projectmatige aanpak krijgen. Hier is een complementaire rol voor de overheid nodig. Klopt het dat de overheid een aantal brede kaders moet afbakenen, maar dat de regie beter door de actoren zelf kan worden gedaan? Vinden de sprekers dat het huidige veld slagkrachtig is, mee de agenda bepaalt en het maatschappelijk debat mee kleurt? Komen de onderwerpen vanuit het Kinderrechtenverdrag voldoende aan bod in de Vlaamse samenleving? Kan voor deze thematiek ook een interfederale aanpak ontwikkeld worden?

De fractie van mevrouw *Els Kindt* was mee vragende partij voor de opdracht van de overheid om de veldtekening te maken. De onduidelijkheid in de sector verwacht een antwoord.

Het risico bestaat dat het veld van de kinderrechten zich blijft opstellen als een sector, los van de andere instanties in de jeugdsector. Waar zien de onderzoekers mogelijkheden tot samenwerking tussen de kinderrechtenorganisaties en de bovenbouw van de jeugdsector?

Volgens de onderzoekers is het een goede zaak dat de Kinderrechtencoalitie bestaat als aparte organisatie, met als hoofdtaak het coördineren en het verzorgen van schaduwrapportages aan het Kinderrechtencomité. Hebben zij een aparte structuur met apart personeel nodig?

Mevrouw Kindt wil meewerken aan de hervorming om een efficiënter, duidelijker, en overzichtelijker beleid inzake kinderrechten te realiseren, met een betere samenwerking en rolverdeling van de organisaties.

De heer *Jaap Doek* antwoordt dat de overheid in het kader van het Kinderrechtencomité aangemoedigd wordt om het middenveld te betrekken bij de verantwoordelijkheden die de overheid heeft in het kader van het verdrag. Het middenveld moet gefaciliteerd worden in het ondernemen van activiteiten gericht op respect voor de naleving van kinderrechten. De situatie in Vlaanderen is een uniek voorbeeld. De Vlaamse Regering mag hierin geprezen worden.

Zijn er te veel ngo's in Vlaanderen? Er is geen stelregel die het optimale aantal ngo's per inwoner bepaalt. Er moet ruimte zijn voor initiatieven. Een bundeling van activiteiten kan gefaciliteerd worden door de overheid, bijvoorbeeld met subsidiemiddelen voor ngo's die samenwerken. Maar het mag niet zijn dat wie betaalt, bepaalt. Iedereen moet zijn rol kunnen spelen. De overheid is gebaat bij een ruim functionerend middenveld dat ook kritische geluiden formuleert. In Nederland uit het middenveld duidelijke kritiek op het vreemdelingenbeleid en daar wordt naar geluisterd. Daarnaast moeten de organisaties uit het veld zichzelf ook de vraag stellen hoe ze transparanter en slagkrachtiger kunnen worden.

De heer *Didier Reynaert* antwoordt op de vraag van de heer Jo De Ro dat op veel terreinen de tendens naar het volgen van een formele procedure of naar reglementering aanwezig is. Men kan beter vermijden om telkens terug te grijpen naar het formele juridische kader. De samenleving moet op zoek gaan naar andere manieren om met sociale problemen om te gaan. Bemiddeling kan een oplossing bieden, maar ook bij bemiddeling zijn er praktijken die zeer sterk gejuridiseerd zijn.

Lokaal jeugdbeleid kan een grote rol spelen in de problematiek van de GAS-boetes. De kinderrechtenbeweging vindt nog te weinig aansluiting bij het lokale jeugdbeleid en is nog te veel een verhaal van een Vlaams jeugdbeleid. Een lokale jeugdconsulent kan hierin een belangrijke actor zijn.

De heer Reynaert kan zich vinden in de suggestie dat de overheid krachtlijnen moet uitzetten, die verder uitgewerkt worden door het veld zelf. De overheid kan de bestaande initiatieven die van onderuit gegroeid zijn, het beste stimuleren, eerder dan van bovenaf een structuur op te leggen.

Als de overheid meer slagkracht wil geven aan het kinderrechtenverhaal, moet men een maatschappelijke analyse maken van de positie van kinderen in de samenleving. De oplossing ligt eerder in een inhoudelijk debat dan in een beweging die organisaties moet doen samenwerken.

De heer *Wouter Vandenhole* heeft de overheid niet genoemd in de opsomming van de potentiële kandidaten voor de regie van het middenveld Kinderrechten. Hij bedoelt vooral de regie van de hervorming van het veld, eerder dan de blijvende regie. De eerste kans tot reorganisatie moet gelegd worden bij het veld zelf. Veel wetenschappelijk onderzoek en de praktijken in de instellingen tonen aan dat de slaagkans van de hervorming afhankelijk is van de mate waarin het veld zelf overtuigd is dat het toe is aan herbronning en reflectie. De facilitator van het hervormingsproces kan daarom het beste vanuit het veld zelf komen, bijvoorbeeld het KRC, of een andere instelling die een zekere onafhankelijkheid heeft en het veld goed kent. De overheid moet wel duidelijk maken wat ze verwacht van het veld. Ze is zelf gesprekspartner van de herbronning.

De Liga voor de Rechten van de Mens, als mensenrechten-ngo, houdt zich niet bezig met kinderrechten. Dat zorgt voor principiële problemen. De thema's die als hiaten genoemd werden, zoals migratie of strafrecht, kan men niet opsluiten binnen het kader van de kinderrechten. Ze moeten binnen het ruimere mensenrechtenperspectief geplaatst worden. Mensenrechten- en kinderrechtenactoren moeten elkaar hierin vinden. De heer *Vandenhole* pleit voor een inbedding van de kinderrechten in het mensenrechtenverhaal.

De heer *Philippe De Coene*, voorzitter, bedankt de onderzoekers en de andere sprekers voor hun uitgebreide en interessante toelichtingen en reflecties bij het onderzoek.

Philippe DE COENE,
voorzitter

Els KINDT,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

Awel	de vernieuwde Kinder- en Jongerentelefoon
ECPAT	End Child Prostitution, Child Pornography and the Trafficking of Children for Sexual Purposes
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
JAC	jongerenadviescentrum
JO-lijn	de informatie- en klachtenlijn van Jongerenwelzijn
JOP	Jeugdonderzoeksplatform
KeKi	Kenniscentrum Kinderrechten
KRC	Kinderrechtencommissariaat
TJK	Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten
VN	Verenigde Naties